

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB, ILICA BROJ 31 III. KAT.
 RUKOPISI SE NE VRAĆAJU.

PRETPLATA: GODIŠNJE K 32.—, POLUGOD. K 16.—, ČETVRTGOD.
 K 8.— POJEDINI BR. 1 K. IZLAZI TRI PUT MJESEČNO.

POZIV.

Mjesnim cionističkim organizacijama.

Cionistička konferencija u februaru-martu o. g. u Londonu prihvatila je budžet za cionističku organizaciju, a za godinu 1919.—1920., iznosom

od 500.000 funti (preko 100.000.000 K).

Predstavništvo cionističke organizacije, Veliki Akcijoni Odbor, razdijelilo je svoj rad u pet odjeljaka: politički, organizacioni, financijski, uzgojni i palestinski (emigracioni i kolonizacioni). Svi su ti odjeljci sastavili detaljni budžet za svoj nadaljevać rad, koji čeka židovski narod po njegovim cionističkim mandatarima oko uspostave njegove staro-nove domaje.

Savezu cionista Jugoslavije odmjeren je najmanji doprinos

od 300 funti (oko 65.000 K)

Predstavništvo organizacije uvjeren je, da će svaki cionista, koji shvaća ozbiljnost časa, kad stojimo pred riješenjem palestinskog pitanja, spoznati svu težinu odgovornosti prema svome narodu i prema sebi. Nadošao je čas odlučne kušnje za jakost naše volje, za bezuvjetnost čina, koji će da proizadje iz te volje. Naprezanja vodstva mogu da uspiju samo onda, ako stoji iza njih sva odlučnost svakog pojedinca, da izvojsiti svome narodu cjelovitu budućnost, koja zavisi o osjećaju dužnosti prinašanja svih moralnih i materijalnih sila.

Treba da pretekemo iščekivanje vodja, koji su nam dali ugledan primjer odanosti velikoj stvari, davši svu svoju životnu energiju za spas i srećniju budućnost svoga naroda.

Na osjećaj dužnosti, a ne na slabunjave filantropske osjećaje apelujemo!

Svaki cionista treba da se sam što izdašnije oporezuje i da sebi bude svjestan, da ovrhovoditelj toga poreza ima da bude jača sila od sile javne vlasti: moralna sila potpunog osjećanja dužnosti.

Mjesne organizacije neka svim svojim članovima raspišu

GODIŠNJI POREZ

u sporazumu sa svojim članovima tako, da najmanji godišnji porez za svrhe uprave cionističke organizacije bude

60 kruna.

U tom iznosu bit će sadržani svi doprinosi i za svjetsku cionističku organizaciju i za Savez cionista Jugoslavije. Posebice će se odsele dakle plaćati samo šekel i, razumije se, prinosi za židovski narodni fond.

Prinosi, koji su ove godine već uplaćeni, izuzevši šekel, imaju se uračunati u porez.

Oporezovanjem i sastavom listina o tome oporezovanju neka sebi mjesne organizacije stvore mjerilo za buduće i neka listine tih oporezovanja što prije pripošalju zemaljskom odboru, kojemu će one služiti mjerilom za sastav budžeta.

Mjesne cionističke organizacije mogu neimućnicima odrediti i niže prinose, ali očekujemo, da će svaki cionista ići u prinašanju do krajnjih granica mogućnosti.

Ubrani iznosi neka se odmah pripošalju blagajniku Radnog Odbora.

S cionjskim pozdravom

SAVEZ CIJONISTA JUGOSLAVIJE.
 Zemaljski odbor.

Balutske garancije.

Konferencija mira predložila je pojedinim novo nastalim ili uvećanim državama na prihvrat obavezne ustanove o zaštiti etničkih, religijskih ili jezičnih manjina. Dogadjaji od svršetka rata ovamo dokazali su, da su takove garancije nužne, ma da se kulturnome čovjeku, bar u ideji, čini malne moralno nemogućom stvari, da se načela moraju formulovati u paragrafe međunarodnih traktata, koja su pred gotovo jedan i po vijeka proklamovana, a

koja je sva Evropa u doba svojih demokratskih revolucija, kopiravši francesku, proklamovala kao osnovna slobodnjačka prava čovjekova. No u doba, koje prodramava ekstremna revolucija, javlja se teror ne samo te revolucije nego i terori proturevolucija u najgroznijim formama i od njih trpe baš nacijske i socijalne manjine.

Mi smo Židovi, osobito ondje, gdje prebivamo u masama, na udaru terorizma revolucija i proturevolucija. Doživljujemo srednji vijek sa svim njegovim grozotama

protiv nas u biti nepromijenjen, tek još grozniji i tek u formi drugačiji. I kad se u Parizu spominju garancije za nacijske i religijske manjine, mi uz Armence najprogonjeniji narod, osjećamo, da baš naš položaj iziskuje najpreče zbiljskih garancija.

Poljska prihvaća te garancije uz protest, Rumunjska se protivi njihovu prihvatu. Za cijelo će i Mađarska, kad do toga dode, u ime svojih suverenitetskih prava protestovati. Praksa je u tim zemljama baš u času, kad se zahtijevaju ove garancije, dokazala, koliko su nužne. Svi međunarodni traktati, ako se tako hoće, sadržaju skućavanje juridičkoga pojma državnih suvereniteta. Ali socijološko shvatanje državnih organizama morat će dozvoliti, da bi u današnje doba bio anahronizam, kad bi se međunarodni odnosi regulisali po starim formulama, kad su međunarodni ugovori bili samo međudržavni, pa da je za konačnu likvidaciju infamne petgodišnje prošlosti moralna dužnost i nužda, da se srede odnosi između naroda i naroda jednako kao i odnosi između socijalnih skupova. Napokon može se s juridičkoga gledišta shvatiti krnjenjem pojedinačkih državnih suvereniteta, ako se stvori internacionalna arbitraža, koja će sudačkom presudom sprečavati suverene volje pojedinih država za oružanim iznuđivanjem njihovih »prava«.

Prošlost je pokazala — vidi primjer Rumunjske — da te formalne garancije ipak nijesu bile drugo, nego sredstvo, kojim su kušale hladne diplomate da zadovolje zahtjevima čovječnosti papirnim deklaracijama, koje ništa ne stoje. I mi znamo: kao što ni mnogo drugo, što se u Parizu zaključilo, ne će ni ove garancije za minoritetske zaštite biti pune zbiljske garancije tako dugo, dok se čovjek i čovjekove zajednice etski ne preudese. Dok se u Parizu raspravljalo o tim garancijama, dotle su tisuće i tisuće židovskih žrtava stajale bez zaštite, a sav je židovski narod imao povoda da se zaogrne u žalobno ruho, da izade na ulicu i da vikne iz dubine svoga očaja, svoje nesreće cijelome svijetu u obraz svoju silnu optužbu protiv njega. Ne podajmo se iluzijama. Činjenica, da se protestuje protiv zahtjeva za garancijama minoriteta, dokazuje, da unutrašnjost predstavnika pojedinih naroda, bolesna od nacijskog imperijalizma, revoltira protiv jednakosti numerički slabijih s nadmoćnima. I dok ta elementarna re-

volta postoji, dotle slaba korist od paragrafiranih garancija. Bit će ih, koji će biti ushićeni od te jurističke jednakosti. No formalno juridičko pravo ne garantuje zbiljske socijalne pravednosti ni onda, kad iza njega stoji sila, t. j. kad se pravo štiti kolektivnim zločinom, koje zovemo rat. A i onda dolazi sredstvo reparacije uvijek tek iza počinjenih povreda, uvijek prekasnno. — Dogod u svome odnosu prema drugim narodnim zajednicama ne osjetimo, da je naša jednakost moralni kategorički imperativ njihove dužnosti, dotle ćemo i kao pojedinci i kao narod pored svih garancija jednakosti, pa makar iza njih stajala i sila, biti u nutrinji i spoljašnjosti svojoj neslobodni. Dotle će nas tištiti osjećaj, da svoju formalnu, u biti neistinitu, jednakost blagodarimo samo tome, da se sputala sloboda drugih verigama, koje će elementarna mržnja svakom prilikom razbijati i pri tome još nama zamjerati, što je i naš abnormni, upravo nemogući položaj bio uzročnikom nametnutih garancija jednakosti.

I tako je naš galutski život jedan *circulus vitiosus*.

U dvije tisuće godina galuta proživio je židovski narod samo kratki vijek spoljašnje i unutrašnje slobode i one sigurnosti, koja daje životu vedrinu: vijek mauriske Španije. Evropa se kroz dvije tisuće godina mnogojako mijenjala; proživjela raznih religijskih i socijalnih pokreta, ali u odnosu prema Židovima, gdje prebivaju u masama, nije se promijenila. Duh rimskog imperija, koji je srušio židovsku državu, živi ne samo u pravnim normama kontinentske Evrope nego i u odnosu prema Židovima. Židovstvo je moralno štetovalo od malog sloja židovskih kapitalista, koji su raskidali vezu sa židovstvom, a koje su ipak upisivali u krivnju cijelome, u preogromnome dijelu ekonomski najblijednijem narodu. Židovstvo je ekonomski, a naročito životima svojim stradavalo od boljševizma, a ipak proturevolucije krvavo osvećuju na Židovima onu šačicu židovskih boljševika, ma da u časovima iskrenosti svijet spoznaje i priznaje, da milijuni ruskoga naroda nijesu za cijelo mogli biti zavedeni nekolicinom Židova i ma da se kozmopolitski boljševizam odriče svake narodne pripadnosti. Čudo je, da još nitko nije tražio — a možda i jest — da se umjesto cara Vilima židovski narod stavi pred sudište kao krivac rata.

I tako će rasna averzija uvijek tražiti našu krivnju. Kultura srca nije u čovječanstvu držala korak s kulturom uma. Stara je Helada i stara Judeja i indijska kultura stajala, svaka na svoj način, kulturom srca, etskom kulturom, više no današnje čovječanstvo u njegovoj cjelini. Gdje je čovjek, koji će danas revolucionirati jednu zajednicu, gdje je zajednica, koja će se dati revolucionirati istinskim osjećanjem ljubavi prema bližnjemu?

Galut svojom mržnjom, koju mora da udišemo, svojom neslobodom, koju ne dokidaju nikakove konferencijske garancije, svojim zločinima, koji nas decimiraju, daje vječnost samo patnjama i očajnome kriku židovskoga naroda, ali mu ne daje nijednoga dana vedrine osjećanja slobode. Galut je i ostatak pored svih paragrafiranih garancija ovjekovječivanje abnormnosti života naše narodne zajednice.

Ima samo jeda naziv, samo jedan: stvaranje domaje židovskoga naroda.

Socijalna politika i radničko pitanje u Palestini.

U zadnjem članku bilo je već rečeno i protumačeno, da je u jevrejskom duhu politika uvijek i etika. Pa kako će mjerodavne vođe i stvaratelji nove Palestine i u načinu kolonizovanja i u agrarnom zakonodavstvu provesti najsavršeniji način napredne uprave, tako će i u socijalnom pogledu stvoriti narodnu zajednicu, kojoj će biti temeljem socijalna pravednost. Herzl je već na drugom cionističkom kongresu rekao: „Upravo bi se mi, koji se sasvim lično žrtvujemo našoj stvari, najviše pokajali, što smo i korak učinili, ako bi plod čitavog nastojanja bio, da se stvori samo novo ljudsko društvo u Palestini, a ne ujedno i pravedniji način života za čitav narod“. Ovim je riječima i praktičnim radom u smislu ovoga principa Herzl udario temelj socijalnoj politici i ujedno nastavio istorijski duh stare izraelske socijalne etike.

Ta se socijalna politika starog Izraela nalazi ovjekovječena u Mojsijevim zakonima. Čitava religioznost, vjerski zakonik jevrejskog naroda je divna piramida ljudske socijalnosti (kako sam to razvio u V. poglavlju svoje knjižice „Omladinski pokret“). Socijalna politika biblijskog doba je vrlo jednostavna i glavni je njezin princip, da čovjek ne živi na zemlji samo radi sebe i radi zadovoljavanja svojih sebičnih nagona, nego da je svaki član narodne zajednice dužan služiti u svom narodu, usavršiti čovječanstvo i ispuniti tako najuzvišeniji smisao ljudskog života. Polazeći sa svog uzvišenog naziranja došao je jevrejski narod u doba svoje samostalnosti do velikog stupnja državne zajednice, pa je u starom Izraelu doista bilo i čiste pravednosti i velike jednakosti među ljudima.

Galutska istorija od dvije hiljade godina ispunjena je neopisivim borbama jevrejskog naroda za socijalnu pravednost. Jevrej je u rasulu uvijek nosio u sebi osjećaj ljudstva i slobode, a okolica je u svom nazadnjaštvu učinila od njega odanog i poslušnog građanina iz straha, ili radikalnog revolucionarca iz ogorčenosti. Govorili se o socijalnoj reformi i promjeni postojećih nepravednih odnošaja, onda je gotovo uvijek Jevrej između pokretača tih novih socijalnih ideja, Jevrejski narod u galutu — bio on kapitalističkog, buržoaskog, socijalističkog naziranja — ne zaostaje u svojoj socijalnosti sigurno ni najmanje za svojim arijskim zemljacima.

Pošto će jedan veliki dio istočno-jevrejskih masa sačinjavati znatan kontingent radničkog staleža buduće Palestine, nije od štete, da malo ispitamo mentalitet i etičke nazore jevrejskog organizovanog proletarijata, da bude jasna razlika između ove i široke neorganizovane mase na istoku.

Jevrejsko je radništvo bilo u Rusiji stvoreno i očeličeno u borbi protiv vjerskog fanatizma, carizma i feudalizma, u zapadnim civilizovanim zemljama odgojio ga industrijski kapitalizam. Postale su poslovičnom organizacija, disciplina i solidarnost jevrejskog proletarijata. On je protivnik svake socijalne, političke i kulturne despotije. Jevrejski radnik nije pobožan, ali etičan: traži pravednosti i treba jake svijesti ljudskog dostojanstva. U tom svom etičkom fanatizmu postalo je jevrejsko

radništvo šovinističkom strankom u pogledu socijalnih pravica i političkog naziranja. Biblija je toga proletarijata istorijsko djelo Karla Marksa („Komunistički manifest“). Misli iz te knjige su vječna debata u jevrejskim proletarskim krugovima. Sjećam se dugih noći berlinskog poale-cionističkog društva „Perez“. U zadimljenoj sobi sjede skupljeni oko male svjetiljke mladići iz Galicije i Poljske. Svaki je zadojen marksizmom i papinski brani velikog Jevreja Marksa. Nekima je više stalo do solidarnosti internacionalnog proletarijata, drugima do kozmopolitičke agitacije, trećima do revolucije i štrajka, a svima do ogorčene klasne borbe. Teorija marksistička postala im je ideologijom; principijelno brane i ponavljaju zastarjela načela socijalističkog programa; klasna borba je smisao današnje istorije: vlada radničke klase je cilj; proletarac nema domovinu, njemu je čitava zemlja domovina, a svi su mu radnici braća; za proletarca je religija privatna stvar; proletarac nema ništa da izgubi do li svoje bijede, ništa do li svojih lanaca, a ima sve da dobije; narodnost je sredstvo buržoaske ideologije. — Na temelju tih principija, koje radikalni zastupnici jevrejskog radništva brane s najvećim fanatizmom stvori poale cionistička stranka svoj program o internacionali, komunizmu, sveljudstvu, o prenašanju klasne borbe u Palestinu i o socijalističkom eksperimentu na palestinskom tlu. Ne mare za to, što im dokazuje, da je poslije kozmopolitske internacionale, stvorena druga, koja se razdijelila u nacionalne sekcije, jer internacionala znači zapravo međunarodna (internationales) stranka, nipošto ne znači ne-nacionalna. Nadalje je uzalud dokazivati, da primitivni komunizam nije socijalna klasna borba, ni diktatura proletarijata, nego da komunizam zapravo znači takvo socijalno i političko stanje ljudske zajednice, gdje je svaki član u njoj ravan i jednako vrijedan, ako je radin i solidaran, i da je svaki član jednak unutar zajednice. Jednakost je to, kako je već biblijski socijalizam tumačio, da je naime svaki čovjek božanskog porijekla, da svaki čovjek nosi božanstven lik božji, da je slobodan, ako se razvije unutar i na korist čitave zajednice. Napokon se najmanje može u današnjem vijeku održati princip starog socijalizma, da na zemlji nema domovine za ljude i nacionalnosti za radničke mase. U istinu danas još nije zemlja „okrugla“, na njoj nijesu samo „ljudi“, jer su je državni i odgojitelji ljudskog roda podijelili u nizine i bregovite predjele, podigli su šančeve, pogranične kamene i ograde, stvorili su granice državama i brane te svoje „prirodne“ domovine svim silama. A čovječanstvo? Gdje je danas to jedino ljudsko i odnarođeno čovječanstvo, zar su ljudi samo ljudi i sinovi zemlje? Čovječanstvo je cilj, idealno ljudstvo je težnja, ali konkretni ljudi na zemlji podijeljeni su u narode i svaki je čovjek član jedne takve žive, krvne, prirodno-istorijske, narodne zajednice.

Na spomenutim krivim predrasudama gradi još danas svoj program velik dio jevrejskog radništva. Vođe jevrejske radničke svjetske organizacije Poale-Cijon mogli bi se i priključiti iz teoretskog i taktičnog naziranja trećoj kozmopolitskoj internacionali, ali za vođama ne bi stajale široke jevrejske mase u galutu, ni mlada radnička generacija u Palestini. Grupe „Hehaluc“ i „Zeire-Cijon“ u galutu

su nacionalno zadojene i spremaju se u Palestinu, organizacije „Hapoel-hacair“ i „Hašomer“ u Palestini stvaraju zdrav temelj jevrejskom radu na stanovištu jevrejskog narodnog socijalizma i socijalne pravednosti u smislu nacionalnog i historijskog jevrejskog duha. Temeljna ideja kulturno-narodnog socijalizma Hapoel-hacaira leži u pionirstvu, u stvaranju slobodnog seljačkog staleža, u isticanju svetosti rada i u hebrajziranju jevrejskog života.

Jevrejski narodni socijalizam biće temelj, na kome će biti građena pravedna socijalna politika buduće Palestine. Koja je razlika između jevrejskog narodnog socijalizma i teoretskog socijalizma klasne borbe, što je to socijalna pravednost i kakva mora biti socijalna politika u budućoj Palestini?

Marksizam, koji je postao biblijom mnogih jevrejskih socijalista, bazira na konstruisanoj teoriji, da je temelj svega života ekonomska borba radničke i kapitalističke klase, a da je tajna čitave ljudske historije, da će radnička klasa vladati državom, u kojoj će sva produktivna sredstva pripadati društvu. — Jevrejski narodni socijalizam je nacionalno i historijski orijentisan, njegov je temelj socijalna etika starog Izraela. Nadalje tvrdimo mi mladi idealni jevrejski socijalisti, da se klasna borba ne smije prenijeti u Palestinu; nama je svejedno, da li država apsolutistički vlada ili društvo despotira. Mi zabacujemo svaki despotizam i materijalizam i stojimo na stanovištu, da je temelj života čežnja ljudskog duha za usavršenjem čovječanstva, a da se sve pojave u historiji ne mogu tumačiti jedino kao borbu klasa za udovoljenje svojih stomačnih potreba. Kakva bi to bila pravednost u jednoj narodnoj zajednici, u kojoj bi sada vladala samo radnička klasa mjesto prijašnje kapitalističke klase? Sve je despotizam i mržnja, a jevrejski se socijalizam temelji na ljubavi i pravednosti: jevrejski duh ne trpi vladavine jedne fiksirane države, ni mističnog društva, nego traži narodnu vladu, u kojoj će svaki član narodne porodice imati pravo saradivanja i odlučivanja. Takva narodna država je savez malih slobodnih radnih zajednica, a vlada u toj državi je samo upravni aparat podvrgnut volji ravnopravnih članova čitavog naroda. Prema tome je jevrejski socijalizam nacionalan, stoga upravo inter-nacionalan, nije šovinistički, nego univerzalan, nije ekonomski, nego kulturni. Nova ekonomija u novoj zemlji mora biti narodna, a ne privatna. — Napokon se valja pitati, bi li socijalizam klasne borbe bio uopće moguć u Palestini. Masa, koja će se useliti u Palestinu, većinom će spadati u srednji malograđanski stalež. Palestina sama je zemlja budućeg rada bez razvijene industrije. Jevrejski narod nema još zdravog, samostalnog i vlastitog gospodarstva, pa nema zapravo ni socijalnih klasa poput Evrope i Amerike; nadalje se u Palestini ne može govoriti o kapitalističkom poredaju, nego naprotiv o velikom broju malograđanskih radnika, obrtnika, zanatlija i seljaka. Malograđanski život širokih jevrejskih masa, koje će se naseliti u Erec Izraelu, zahtijeva, da se barem u prelaznom stadiju učine neki kompromisi naročito u pogledu malog privatnog vlasništva (kako to već nar. fond i Ahuza čine). Veliki industrijski promet ne

odgovara Jevreju, on voli neovisnost i samostalnost, političku i kulturnu slobodu, jer uvijek teži za višim boljim stanjem. Svaki u jevrejskom narodu može doći do najvišeg stepena ugleda i časti, ako je radin, strpljiv i štedljiv (to je princip jevrejskog socijalizma). — Još jedan narodno-kulturni razlog traži, da se u Palestini ne nastavi razorna klasna borba, koja je na zapadu zemaljske kugle dovela do nesnosnog stanja borbe čovjeka protiv čovjeka, mržnje brata prema bratu. Toga primjera u povijesti nema, da se jedan narod poslije dvije hiljade godina rasula i lutanja bez domovine vraća u historijsku svoju pradamaju; još je veće čudo, što je taj narod očuvao svoju etiku i traži danas, da nastavi svoju narodnu kulturu. Temelji te kulture jesu rad i ujedinjena narodna zajednica. Čitav narod radi, a produkte toga rada uživaju svi članovi narodni podjednako prema svojoj radinosti i valjanosti: jedan narod, jedna zemlja (kao vlasništvo čitavog naroda), jedna kultura (jedini cilj svega rada i svih naprezanja), jedinstven jezik, zajednički ekonomski interesi.

Gdje je narod ovako vezan jedino sve-tošću rada i priznavanjem svakog radnog i socijalnog člana, tu nijesu zaoštrene klasne borbe, tu zapravo nema klasnih neprestanih razmirica, jer je jedna narodna politika za sve; socijalna pravednost. Bitni je smisao te pravednosti, da mora svaki član jedinstvene narodne zajednice biti po zakonu i u istinu (de iure et de facto), socijalno i politički ravnopravan. Ovo će se pravedno socijalno zakonodavstvo brinuti zato, da slobodna konkurencija robe i zemljišna špekulacija ne korumpiraju socijalan život da bude nemoguće nagomilavanje kapitala i produktivnih sredstava, napokon da se polagano odstrani po narodnu zajednicu štetno privatno vlasništvo.

Na principima te socijalne pravednosti biće sagrađena socijalna politika. Svrha je te politike, da stvori takve socijalne, nacionalne, političke i kulturne mogućnosti, da što više svi slojevi narodni uživaju sve plodove narodnog rada, da slobodan seljak napreduje na svom zemljištu, da radnici imaju najnužnije za život i razvitak (stan, hrana, odijelo), da se podupire podizanje produkcije materijalne i duhovne, da duhovni radnik bude opskrbljen, da onemogućiti lijenost, življenje od kamate (kuća), rente (zemljišta) i profita (kapitala). Od tuđeg rada niko ne smije živjeti. Zemlja se mora podijeliti onima, koji na njoj rade. Najglavniji izvori narodnog gospodarstva (rudnici, ljekovita vrela, ceste, željeznice) moraju biti narodno vlasništvo. Broj radnih satova ne smije higijenski i moralno škoditi radnoj snazi. (Herzl je kao simbol palestinske radne države zahtijevao zastavu sa sedam zlatnih zvijezda, pa je time tražio, da svaki u državi radi dnevno sedam sati). Nadalje se mora zajamčiti potpuna sloboda religijskog naziranja, umjetnosti i znanosti. Svima su otvoreni odgojni i naučni zavodi. Pored tehničkog i fizičkog odgoja biće već odmah zaveden za društveni odgoj (osnivanje malih farma, zadruga, sanitarnih grupa, narodnih sveučilišta). Radnici neka se udružuju u komzumna društva, kreditne zadruge, seljaci u društva za uvoz i izvoz. Treba ljude polagano odgojiti za samoupravu, za nekontrolisanu disciplinu i odgovornost. Neka

sami radnici, seljaci, zanatlije, obrtnici, intelektualci vode svoje stvari; neka izaberu između sebe vodiče, a neka svaki jednom dođe na odgovorno mjesto vodstva. Ne smije se napokon nikad zaboraviti, da nije glavni socijalni problem povišica plaće, da ljudi ne žive samo od dnevne hrane, nego da im je nužna i duševna hrana (neograničena mogućnost kulturnog razvoja).

S ovakvom socijalnom politikom razumije se, da je Palestina revolucionarna narodna zajednica na okrugloj zemlji reakcije. Šta će ostali svijet reći i učiniti, kad sazna, da negdje na jednoj tački ove naše planete nastaje nov organizam, koji će svojom energijom i voljom, svojim radom i djelom vječno kritikovati konzervativni poredaj starog svijeta? Palestina će se morati boriti protiv bezdušne materijalističke evropske civilizacije i američke automobilne kulture. Palestina je na zemlji i uspostavlja se sada upravo zato, da koncentrisan jevrejski narod i dalje (još jače) vodi svoju kulturnu borbu protiv nepravde, a za oplemenjivanje čitavog čovječanstva. Vrijedno je boriti se za vječne ideale ljudskog rada, pa i dostojno za njih herojski poginuti. Jevrejski narod moći će samo onda pred svojom savješću opravdati tu svoju borbu, ako je svrha njegova revolucionarnog rada na zemlji moralno-kulturne naravi, i ako bazira na težnji za istinom i pravednosti.

Na Arapi ma će se ponajprije pokazati pravednost jevrejske socijalne politike. Jevreji ne dolaze u Palestinu kao kapitalisti i imperijalisti, nego kao radni i kulturni elemenat. S toga se mogu Arapi slobodno razviti u svakom pogledu: neka grade sebi škole, neka se služe našim kulturnim sredstvima, neka su slobodni i autonomni, gdje su u većeni, a ravnopravni i zaštićeni, ako su u manjini.

Erec Israel biće zemlja slobodnih i ravnopravnih ljudi, slobodnih zadruga, jedan veliki zadrugarski pčelinjak volje i rada, u kome će živjeti jedino kulturni radnici, da umnože pravednost i ljubav na zemlji.

Altis.

Iz židovskog svijeta.

Wilsonove instrukcije Morgenthau-u. — Tekst pisma. Varšava. Saopćenja pariškog dopisnika »Kuryera Warszawskoga« o navodnim Wilsonovim instrukcijama Morgenthau-u pobudile su senzaciju u najširim židovskim krugovima. Poslanik Morgenthau predao je stoga židovskoj štampi u Varšavi doslovni tekst ovih »instrukcija«, što ih je prije svog odlaska u Poljsku primio od Lansinga po Wilsonovom nalogu. Donosimo prema »Jüdisches Volk« doslovni tekst dokumenta. Lansingovo pismo glasi:

»Paris, 30. juna 1919. Dragi gospodine Morgenthau! Budući da sam doznao, da Vi i Vaši drugovi od misije u Poljsku ovdje u Parizu preduzimljete pripreme radnje, htio bi da Vam napomenem nekoliko općenitih primjedaba o biću zadaće, što Vam ju je predsjednik namijenio.

Predsjednik je na temelju raznih izvještaja o položaju u Poljskoj bio uvjeren o potrebi da izašalje u Poljsku jednu komisiju za proučavanje židov. pitanja. Ovo je stanovište naišlo na potporu u molbi

poljske vlade posredovanjem gospodina Paderewskoga, da se u svrhu ustanovljenja istine glede različitih izvještaja o Poljskoj onamo izasalje jedna američka komisija. I američki zastupnik u Poljskoj, Mr. Gibson, tražio je tu i tamo takovu komisiju i označio smjernice za njezino djelovanje.

Poželjno je, da Vaša misija glede svih prilika, koje se tiču odnosa između židovskih i nežidovskih elemenata u Poljskoj provede svestranu istragu.

To prirodno znači provedenje istrage o raznim umorstvima, pogromima, izgredima, koji da su se zbili, o ekonomskom bojkotu kao i o drugim metodama istupanja proti židovskoj rasi. Svrha ove misije ali nije poglavito ustanovljenje istine u pogledu ovih stvari samih po sebi; ovo se čini samo nužnim, da se istraži uzrok ovim izgredima i istupima, e da im se nadje lijek. Američka je vlada — kako Vam je poznato — prožeta željom, da s v i m elementima ove Poljske, i kršćanima i Židovima donese pomoć. Uvjeren sam, da će mjere što su popričane u svrhu poboljšanja životnih uvjeta Židova i drugem djelu pučanstva koristiti i obratno, da će sve, što će se pokušati za sveopći boljitak Poljske, kao jedne cjeline, služiti i židovskoj rasi. Siguran sam, da će se članovi Vaše misije primiti stvari sa pravim duhom, posve bez predrasuda, da goje želju, da razotkaju istinu i da pronadju plodonosna sredstva za poboljšanje položaja u Poljskoj, koji kod svih prijatelja Poljske izazivlje veliku zabrinutost. Čvrsto se nadam, dragi gospodine Morgenthau, da će Vaša misija uroditi dobrim uspjehom.

Robert Lansing.

Objelodanjenjem ovog pisma najbolje su opovrgnuta širenja »Kuryer Warszawski« o navodnim Wilsonovim instrukcijama, po kojima bi istraživanja o progona imala podredjeno značenje, a pouka Židova u Poljskoj o njihovim građanskim dužnostima, da je glavna svrha Morgenthauove misije.

Pogrom u Minsku. U nazočnosti generala Jadvina izvršen je u Minsku mali pogrom. Ubijene su 31 osoba, a 500 je dućana opljačkano. Mnogo je Židova uapšeno, te odvučeno u Vilnu ili Malodečno. Izvještaj generala Jadvina potvrđuje ove činjenice. Unatoč obećanja generala Szepcyckoga, apela poljskog nadbiskupa i Morgentaua i konstatacije, da su se Židovi vrlo lojalno držali, odigralo se u Minsku sve kao u drugim gradovima Poljske. Sadašnji guverner Raczkiewicz energična je ličnost, te se očekuje, da će zapriječiti daljnje izgrede.

U nedelju prošli su gradom u svojim autima članovi Morgentauove komisije, što je znatno doprinjelo umirenju Židova. Na večer govorio je general Jadvin u velikoj sinagogi, te izjavio, da su obustavljena pljačkanja. Prof. Gothard obećao je Židovima, da će ostatu u Minsku do dolaska Morgentaua i tješio ih, da ne će dopustiti, da stradaju Židovi.

Engleska komisija za istragu pogroma. Iz Londona javljaju: Engleska vlada namjerava, da Sir Stuarda Samuela, predsjednika Board of Deputy, imenuje židovskim članom istražne komisije, koja će poslati u Poljsku. Vijesti o eventualnom izboru Izraela Zangwilla nijesu vje-

rojatne. »Jüdische Presszentrale u Zürichu« doznaje, da je Sir Stuart Samuel primio ponudeni mandat, te će biti izabran pročelnikom komisije.

Intervencija talijanskih Židova radi progona Židova. Comm. Sereni, prof. Colombo i rabin Dante Lattes predali su u ime cionističke i rabinske federacije, te židovskih općina ministarstvu izvanjskih djela memorandum, u kojem upućuju na progone Židova u istočnoj Evropi i na pogibelj, koja prijete Židovima u Magjarskoj, na koje se svaljuje gotovo isključiva krivnja za propali boljševički režim, pa mole talijansku vladu, da se zauzme za progone Židova.

Na to je stigao od ministarstva izvanjskih djela odbor židovske općine u Rimu sljedeći odgovor: Vrlo štovani gospodine Angelo Sereni! Primio sam Vaše pismo od 14. o. mj., u kojemu u ime odbora židovskih općina te cionističke i rabinske federacije svraćate moju pozornost na pogibelj progona Židova u nekim evropskim zemljama i izražavate želju, da kr. vlada upotrebi svoj upliv za obranu ugroženih Židova. Budite uvjereni, da sam odmah shodna odredio i da ću još o daljnim shodnim mjerama stvoriti odluku.

Protest holandeskih odlćenika protiv pogroma. Holandeske novine, između ostalih »Nieuwe Rotterdamsche Courant« objelodanjuju po odličnim holandijskim ličnostima potpisani protest proti pogromima u Poljskoj, u kojem se između ostalog veli:

Ne samo kao holandijski građani, kao ljudi protestujemo protiv obećaćenja najprimitivnijih ljudskih prava, koje se u Poljskoj provodi protiv Židova. Ljudi i poljski Židovi, ako su mirni građani, imaju pravo da mirno žive, a ne da budu trajno ugroženi ubojstvima, ili pljačkanjem njihove oskudne imovine; ljudi i poljski Židovi imaju, ako su okrivljeni, pravo na obranu i pristojni pravni postupak; a kad bivaju napadani, na zaštitu vlasti. Mi znamo stalno, usprkos neistinitih prigovora s poljske strane, da oblasti nijesu poljskim Židovima pružali nikakve zaštite. Ova prva dužnost tereti poljsku vladu. Ne ispuni li je, ostane li pasivna kod pogroma i pljačkanja, to je odgovorna za sramotna djela, što se pod njezinim auspicijama počinjaju...

Narod, koji iz vjerske ili plemenske mržnje tlači i nogama gazi nedužne građane, na zavredjuje imena slobodnog naroda.

Rad komiteta židovskih delegacija u Parizu. Iz Pariza nam javljaju: Bratiansu i druge rumunjske vodje uskraćuju i nadalje potpis onih članaka ugovora, koji jamčuju narodnim manjinama posebna prava. Tekst ugovora, koji je predan Rumunjskoj, sadržaje iste klauzule kao i poljski ugovor. Komitet radi svim silama da dođe do sporazuma. U Pariz stigli su članovi narodnog vijeća dr. Diamant i dr. Kramer, koji zastupaju Židove iz Bukovine i Sedmegradske.

Na dnevnom je redu ugovor s Čehoslovačkom. Dr. Singer, predsjednik židovskog narodnog vijeća za Čehoslovačku i Marko Ungar, stigli su u Pariz, da pregovaraju s predsjednikom čehoslovačke delegacije drom. Benešom. Na zahtjev Sokolova odredio je dr. Beneš, da se židov-

skim izaslanicima odmah izdaju putnice za Pariz.

Židovski američki kongres zatražio je od komiteta židovskih delegacija izvješće o pogromima u Ukrajini. Komitet poslao je opširno izvješće prema stiglim vijestima i dokumentima. Komitet zamolio je američke Židove, da pošalju pomoćnu komisiju u Ukrajinu. Ukrajinska delegacija u Parizu izjavila je, da se komisiji ne će praviti neprilika. Ukrajinska vlada učiniti će sve, da u buduće zapriječi svaki pogrom.

Položaj Židova u boljševističkoj Rusiji. Kako javlja »Jüdische Echo« imao je saradnik talijanskog tjednika »Israel« dogovor s vođom ruske socijalno-revolucionarne stranke, Gregorom Schneidrom, koji sad boravi u Rimu, o položaju Židova u Rusiji. Bez sumnje, rekao je, širi se antisemitizam u Rusiji. Započelo je sistematsko širenje laži i leževa, koje može dovesti na istoku Evropu do tragičnih posljedica. Antisemiti služe se većinom kriticom, da su Židovi boljševici. Primjetio bih k tome, da Židova, koji igraju veliku ulogu u ruskom revolucionarnom i demokratskom pokretu, ima u svim taborima, prema tome i među boljševicima. Ipak su Židovi brojnije zastupani u antiboljševističkim strankama, no u boljševističkoj. U prvim mjesecima revolucije bili su Židovi u gradskim zastupstvima i u predparlamentu, ševizma, brojnije zastupani no u boljševističkim komesarijatima. I nakon toga što gdje su se borili svom snagom protiv boljševici došli na vladu, većina Židova protivila se diktaturi proletarijata. Njihovo držanje možemo lako razumjeti: prije rata i revolucije bili su Židovi, koji su učestvovali u ruskoj politici, revolucionarni socijaliste, umjereni socijaliste, prije kadeti no pripadnici ekstremnih stranaka. A to su ostali i do današnjeg dana. Pa i obzirom na ekonomski položaj židov, masa stradavaju Židovi najviše od socijalne politike boljševika. Kraj toga ih politički kaos, česta promjena vlade, izvrgava vještoj opasnosti masakra sa strane moba, kao što se to sad događa u Ukrajini. Brojnije učestvovanje Židova u boljševističkim redovima tek je optična varka, jer se Židovi iz antiboljševičkog tabora više drže sad u pozadini, dok židovski boljševici, koji nemaju što da riskiraju, zauzimaju videne položaje. Tu okolnost spretno izrabljuje ruska reakcija, koja nosi i svu odgovornost za antisemitsku hajku. Reakcija u Rusiji nema oslonca ni temelja, te se ne može održati u otvorenoj čestitoj borbi, za zato raspiruje po starom carističkom receptu narodnu mržnju. Separatistički ukrajinski pokret, koji je reakcionaran, više se ne može smatrati zdravim narodnim pokretom, imao je za posljedicu grozne pogrome.

U boljševističkim krajevima je antisemitizam nepoznat i nije ondje bilo pogroma. To je i opet dokaz, da mržnja protiv Židova ne izvire iz činjenice, da je nekollko Židova postalo pučkim komesarima — jer u tom bi slučaju morao biti antisemitizam u Velikoj Rusiji mnogo jači — već iz zlonamjerne propagande reakcije. Komunisti nisu ni najmanje obzira uzeli na antiboljševičke Židove, strijeljali su ih i zatvorili kao i kršćane. No progona su ih kao političke protivnike, a ne kao Židova.

Da se zaštite protiv boljševizma i strahota reakcije, treba da Židovi opet slijede politiku od marta 1917.: boriti se u zajednici sa svim ruskim demokratima protiv skrajnje desnice i ljevčice, protiv nasilja Lenjina i Kolčaka, a za demokratsku vladu koja im zajamčuje slobodu i sigurnost. (Kakogod g. Schneider dobro poznaje prilike u Rusiji moramo primjetiti, da na žalost ne stoji tvrdnja, da u boljševističkoj Rusiji nije bilo pogroma. Židovske novine javljaju strahote, koje su počinili boljševističke čete. Ne možemo ustanoviti, da li su reakcija ili boljševističke horde groznija nedjela počinila na židovskom pučanstvu. Op. ured.).

Antisemitizam u Ugarskoj. Iz Budimpešte nam javljaju: U velikom dvorištu budimskog kraljevskog dvorca skupile su se na hiljade pristaša kršćansko-socijalne i kršćansko-narodne stranke. Osobito brojno bilo je zastupano osoblje poštanskih i željezničkih ureda, a vidjelo se i mnogo svećenika. Demonstranti poslali su deputaciju antantinoj misiji s molbom, da ne dopušta Židovima ustup u ministarstvo. Izaslanici antante odgovorili su, da će ovome pokretu posvetiti pažnju. Skupština primila je ovaj odgovor na znanje, te priredila bučne antisemitske demonstracije. Nekoliko je Židova, koje je masa našla, zlostavljeno.

— Rabin dr. Hevesi i predsjednik židovskog konsistorija predali su engleskoj vojnoj misiji u Budimpešti memorandum, u kojemu ističu, da su Židovi pod boljševističkim režimom više trpjeli no ijedna druga klasa. Sad hoće neki kršćanski krugovi, da Židove čine odgovornima za djela boljševika. Mađarski Židovi mole englesku misiju, da bi se zauzela da se Židovima nadoknadi prouzročena im šteta i dadu garancije protiv daljnijeg nasilja. Memorandum konačno nabraja nezakonit postupak sa Židovima i spominje isključenje židovskih đaka sa univerze, otpuštanje židovskih činovnika, te brutalni postupak sa mnogim Židovima, koji su na ulici napadnuti.

— Zastupstvo židovskih časnika uputilo se ministru za rat Schnetzeru, da mu se potuži radi huškanja i antisemitskih izgreda protiv Židova. Časnici izjavili su, da se cijeli pokret ima pripisati tek zlonamjernoj agitaciji provokatera, pa ne stane li se tome na kraj, da će sami preuzeti obranu židovskog građanstva. Ministar obećao je deputaciji, da će poduzeti energične mjere da dokrajči nesnosno i nedostojno stanje.

Iz cijonističkog svijeta.

Iz Okružnice Cijonističkog Akcijonog Odbora o stanju cijon. pitanja. (London 25. tamuz 5670.) Cijonistički Akcijoni Odbor poslao je svim Zemaljskim Savezima okružnicu o stanju cijonističkog pitanja, koju u izvadku ovdje priopćujemo:

Politička pitanja. Našim zastupnicima na mirovnoj konferenciji priopćeno stanovište odlučujućih faktora svjetske politike prema zahtjevima žid. naroda nije se promijenilo. Naročito su zastupnici Engleske i Amerike u više navrata ponovili svečano uvjerenje, da će se naši zahtjevi ispuniti i po mir. konferenciji odobriti, usprkos nekih protivnika

iz Europe, arapskih krugova Sirije i Palestine. Kad će to biti, još je neizvjesno, jer će se palestinsko pitanje riješiti zajedno s ostalim polit. pitanjima stare Turske.

Riješenje našeg pitanja stoji u prvom redu do prihvata ovih zahtjeva:

1. Priznanje glavnog načela, da Engleska imade dobiti mandat nad Palestinom, kojoj su unaprijed ustanovljene granice i to u svrhu, da nam uzmogne pomoći pri osnivanju narodne domaje.

2. Uređenje takovih političkih i ekonomskih uvjeta, koji će nam omogućiti ostvarenje naše osnove. — Ove zahtjeve mora još prihvatiti mirovna konferencija. Na to čekamo s čeznućem.

Što se tiče ostalih uvjeta, to oni spadaju u područje pitanja, što se moraju urediti sporazumom između Engleske i nas. S izradbom tih uvjeta zaposlene su razne mješovite komisije. Nastojimo svim silama, da postignemo maksimum onoga, što se daje izvjestiti kraj današnjih prilika. Međutim vjerujemo pouzdano, da će mirovna konferencija dati svoje odobrenje našim zahtjevima. Očekujemo to odobrenje svaki dan ako bude nešto zakasnilo, ipak će sigurno doći. Shvaćamo nemir i nestrpljivost sumišljenika. Ali je naša dužnost, da zadnju epohu galuta snosimo sa ustrpljivošću i dostojanstvom.

Prilike u Palestini. U zemlji vlada još uvijek ratno stanje. Javne radnje se ne obavljaju, prometnog života nema, a useljivanje još nije dopušteno. Oblasti ne čine ništa u smislu Balfourove izjave i brinu se samo za mir i poredak u zemlji, jer su u strahu da se ne bi nemiri iz Egipta proširili na Palestinu. Židovi nestrpljivo čekaju na čas obnove već i radi arapskih makinacija. Da se poboljšaju prilike cijon. organizacija neprestano pregovara sa britskom vladom i njenim zastupnicima u Londonu, Egiptu i Palestini. Ali preokret na bolje i u našu korist nastati će onim časom, kad će mirovna konferencija konačno urediti naše pitanje. S intenzivnim radom u smislu Balfourove izjave započeti će Engleska, čim primi za to mandat od mirovne konferencije.

Emigracijona pitanja. Stotine hiljada Židova čeka na dopuštenje za useljivanje u Palestinu. Poradi nesnosnih prilika u istočnoj Evropi želja za iseljivanjem silno je porasla. Svejedno moramo opomenuti sumišljenike, da se ne bi pre naglili. Još neko vrijeme onemogućeno je svako useljivanje u Palestinu. Nitko neka ne napusti svoju kuću i svoj posao, dokle god nije posve izvjesno, da će se moći naseliti u Palestini. Nepripravno i neorganizovano useljivanje masa u Palestinu upropastilo bi zemlju i useljenike. Čim bude dopušteno useljivanje započeti će kolonizacija u većem opsegu i to prema tome, koliko budemo imali sredstava, koliko bude raspoloživog zemljišta i kakve ćemo dobiti koncesije. Svakako će se useljivanje udesiti prema potrebama naroda. Još jednom: Židovske mase još neka ne krenu na put. Daskora će doći za to čas. Ali će se useljivanje početka laganim tempom obavljati. Najprije će moći doći samo ljudi s nešto kapitala ili osobe, koji su duševni ili tjelesni radnici. Tko nema kapitala ili nije sposoban za duševni, a naročito za tjelesni rad, taj u prvo doba ne će naći mjesta u Palestini

Priprava za Palestinu. Svagdje se moraju osnivati Palestinski uredi, koji će držati u očevidnosti osobe prikladne za Palestinu: 1. treba organizirati skupine mladih oženjenih ljudi, 20—30 god. starih, koji su radini i raspolazu s kapitalom od bar 5000 franaka. Oni će obrađivati zemljišta žid. nar. fonda i istodobno vlastite malene posjede. Budućnost zemlje počiva na mnogobrojnim malim posjedima. — 2. Ahuza-skupine, koje su kadre, da kupe oveća zemljišta, neka se svuda osnivaju. Svaki član ahuze uplaćuje 25000 franaka. Ahuze za 100 obitelji osnovati će po jednu koloniju. Svi članovi ahuze uselit će se tek onda u zemlju, kad bude njihovo zemljište počelo odbacivati prihod. — 3. Veoma je nužno, da se mladi ljudi organizuju kao halucim, koji će raditi kao nadničari, a moraju bili moralno i tjelesno jaki, jer ih čekaju najteži pionirski poslovi uz najnepovoljnije uvjete. Svaki hehaluc treba da posjeduje barem putni trošak. — 4. Potrebno je, da se organizuju radnici raznih struka, jer će se u Palestini izvadati razne javne radnje. — 5. Moraju se popisati osobe, koje kane sudjelovati u industrijalnim poduzećima. — 6. Popisati valja razne stručnjake: inženjere, mehaničare, agronome, kemičare, graditelje, jevrejske učitelje i učiteljice.

Svi mladi elementi, koji se kane naseliti u Palestini neka se što bolje praktično upute u sve gospodarstvene poslove (ratarstvo, stočarstvo, peradarstvo, vrtlarstvo itd). Nada sve važno je znanje jevrejskog jezika. Samo oni, koji dovoljno govore jevrejski imadu moralno pravo, da idu u Palestinu i da sudjeluju pri izgradnji židovske budućnosti.

Govor prof. Weizmanna o stanju cijonističkog pokreta. Na konferenciji uprave engleske cijonističke federacije u Londonu, govorio je prof. dr. Weizmann o političkom stanju cijonističkog pokreta. Dr. Weizmann je opširno prikazao stanje židovskog pitanja, te među ostalim rekao: Vodstvo smatra nestrpljivost naših sumišljenika, koju je moglo opaziti, kao naravnu posljedicu; čutanje vodstva ne proizlazi iz namjere, da nešto zataji cijonističkoj javnosti, već jedino iz okolnosti, da nije momentano imala nešto saopćiti. U posljednjim mjesecima bio je politički položaj vrlo ozbiljan uslijed nemira u Egiptu i Siriji.

Mirovni zbor nije još stvorio odluku u pitanju turskih teritorija. Nada se, da će odluka pasti slijedećih mjeseca, a možda i slijedećih nedelja. Engleska je vlada unatoč svih poteškoća u potpunoj spoznaji konzekvenca svoga koraka izdala naredbu, u suglasju s Balfourovom izjavom, da administrativne oblasti u Palestini imadu da pogoduju razvitku židovske narodne domaje u Palestini, te da time računaju kao gotovom činjenicom. To je očito najvažniji korak engleske vlade od Balfourove izjave do danas. Politički je Palestina već narodna domaja Židova, samo detalja nema.

Za vodstvo su sad glavni problemi: pitanje zemljišta i emigracije.

Weizmann završio je svoj govor, da je uvijek bio uvjeren, te će mirovni zbor Židovima dati takove uvjete, da će im omogućiti u Palestini stvoriti židovsku zajednicu. Morali smo tražiti, da Palestina postane definitivna politička jedinica s granicama, koje će zemlji pružati dovoljne prilike raz-

vitku, te ovakove uvjete dobit ćemo. Kod useljivanja imat će prednost oni, koji mogu raditi. Naglašujem konačno, da uspjeh cionističkih nastojanja ne će zavisiti o Engleskoj kao mandatarnoj velesili, već o radu i osobnim žrtvama židovskoga naroda.

Brandeis u Londonu. Londonski dopisnik »Jüdische Presszentrale Zürich« javlja: 21. augusta priredjeno je cionističko pozdravno veče u čast Louisa Brandeisa. U svom pozdravnom govoru spomenuo je dr. Weizmann, da je Brandeis isto tako kao i Herzl došao iz tudjeg milje-a k nama i da je kao jednako veliki organizator stvorio u Americi veliku cionističku organizaciju, te da ovoj okolnosti treba zahvaliti uzdržanje palestinskih kolonija za vrijeme rata i velike uspjehe cionizma u zadnje vrijeme. Brandeis je ovo američko židovstvo predložio za cionizam, a zaključeci američkog židov. kongresa uplivali su na mirovni zbor, da uvrsti u ugovor sa Poljskom ustanove o zaštiti židovske manjine. Kad će ostvarenje naših nada biti proklamovano, moći ćemo iznijeti i u javnost, što je i koliko Brandeis u ovom velikom historičkom momentu isposlovao u diplomatskim krugovima i konferencama. Izjavio je predsjedniku Wilsonu i predsjednicima ministarstava alijiranih država jasno i otvoreno, da želimo cijelu židovsku Palestinu. Hoćemo, da budemo priznati kao narod, te da imamo i prava jednog naroda. Brandeisove riječi polučile su željeni uspjeh.

Dr. Lewin prikazao je američko židovstvo, a de Haas njegove utiske iz Palestine. Brandeis se zahvalio na pozdravu i naglasio dužnost svakog Židova, da se u sadašnjem času zauzme za Palestinu. Sir Stuart Samuel, predsjednik Board of Deputy-a, odobrio je kao gost Brandeisove izjave. I Mojsiji bilo je teško, da dovede Židove u Palestinu, a ne će to uspjeti ni dru. Weizmannu, ako mu ne će biti osigurana pomoć sviju Židova. Bude li židovska uprava Palestine uživala povjerenje židovskog naroda, ne će joj uzmanjkati sredstva za obnovu zemlje. On se takodjer nada, da će se u Palestini poštivati strogo propisi tore i židovska vjera u njezinoj potpunosti vršiti. Osim Stuarta Samuela bio je kao gost prisutan i Adolf Tack, predsjednik portugiske židovske općine. Pozdravni brzojavi stigli su od lord Readinga, chiefrabia Hertza i od mnogih drugih.

Njemački članovi Užeg Akcijonog Odbora u Londonu. U London stigli su njemački članovi Užeg Akcijonog Odbora profesor dr. Warburg, dr. Hantke, dr. Ruppini i dr. Pasmanski. Za nekoliko dana stići će i Bertold Feiwel. Isto tako očekuju se zastupnici palestinskog radništva pod vodstvom Šohata.

Vodstvo zaključilo je, da se opet izdaje oficijelno cionističko glasilo od centrale u Londonu, koje će početi izlaziti u oktobru. Glavni urednik toga lista »Haolama« bit će Idelson, član Akcijonog odbora.

Iz Palestine.

Palestina židovska narodna domaja. — **Određba engleske vlade okupacionim vlastima u Palestini.** Kopenhaski cionistički ured javlja nam: Uslijed raznih događaja upravljeno je englesko ministarstvo za inostrana djela brzojav na okupacione vlasti

u Palestini, u kojem upućuje u smislu deklaracije engleske vlade od 22. novembra 1917. okupacione vlasti u Palestini, da smatraju gotovom činjenicom, da će Palestina postati narodnom domajom Židova. Oblastima se s toga naređuje, da postupaju sa židovskim pučantvom Palestine u suglasju s odlukom engleske vlade, bez obzira na činjenicu, da su Židovi danas u Palestini još u manjini.

Prof. dr. Weizmann označio je u jednom govoru ovaj brzojavni nalog okupacionim oblastima najvažnijim korakom engleske vlada od dana Balfourove izjave do danas.

Židovsko novinstvo prigodom boravka Brandeisa u Palestini. Židovsko novinstvo srdačno je u brojnim člancima pozdravilo boravak vrhovnog suca Louisa Brandeisa u Palestini.

»Hadašot Haarec« piše: Svečanosti i slave prošle su i trijezni realni radni dani moraju opet doći do svog prava. Znamo da čovjek kao Brandeis ne sudi po svečanim govorima i iskićenim dvoranama. Njegov će otvoreni pogled prodrijeti dublje, i vidjet će stvari onako, kako u istinu jesu.

20 mjeseca nakon oslobođenja od turskog jarma nismo u narodnom radu ni za korak napredovali. Gradovi zemlje tudi su nam i naš udjel u gradskim upravama još uvijek je malen. Jevrejski jezik još uvijek nema dostojnog mjesta u uređima kao i prije prevrata. Glavna poteškoća leži u ekonomskim prilikama zemlje. Muž kao Brandeis shvatiti će političko znamenovanje naše pozicije. Uvidjet će, da je ondje, gdje drugi naziraju tek šovinizam, opravdan i zdrav nacijonalizam.

Mnogo oštrije pisao je organ židovskog radništva »Hapoel Haacair«.

»Rado bi, veli se u članku, «čuli od Brandeisa, što on misli o našem budućem radu. Ujedno imademo potrebu, da i njemu jasno i nedvoumno kažemo, što mi trebamo i što valja uraditi. Trebamo realnu i otvorenu politiku. Ne možemo se zadovoljiti, da se naša historijska prava na Palestinu priznaju tek u mrtvim slovima mirovnog ugovora, dok se u istinu naša stvar odgađa danas iz ovog političkog razloga, sutra iz drugih taktičkih razloga. Veći dio našega naroda u tako je očajnom položaju, da se naši zahtjevi moraju s mjesta ispuniti. Vode cionizma, koje se dosad smatralo tek vodama jedne stranke, te su samo njoj bili i odgovorni, sad se smatraju vodama cijeloga židovskoga naroda, pa s toga nose i odgovornost pred cijelim narodom. Zato su dužni da javno kažu istinu: u Palestini postoji tek jedno političko pitanje — pitanje izgradnje židovske države. Druga politička pitanja nisu u Palestini od velike važnosti. Ovo razjašnjenje mora odmah da uslijedi, te mora imati za posljednicu drugo držanje oblasti prema nama. Nismo tako naivni da vjerujemo, e će se u jednom danu ostvariti grandiozni cilj izgradnje naše narodne domaje, ali smo isto tako uvjereni, da sadašnje držanje vlasti ne može da znači početak ostvarivanja naših ciljeva. Ne želimo, da nam itko pravi zapreka u našem radu. Posao, koji nas čeka, je tako velik, da moramo odmah početi s radom.

Godina i pol prošla je otkad su Englezi zaposjeli zemlju, a mi još danas ne znamo, koja će velesila dobiti mandat nad Pale-

stinom. Uvjereni smo, da će engleska vlada ispuniti svoje obećanje i iskupiti zadanu riječ. Znamo, da je ozbiljno nastojanje engleske vlade, da na mirovnome zboru prodre sa svojim planom. No veliki je jaz između realne sadašnjosti od danas i onog velikog obećanja, koje se ima ostvariti sutra. Stara psolovica veli: »Bog je visok, gospodar dalek, a sluge rade, što hoće.« Ne smijemo mirno gledati da ovo današnje držanje vlasti postane metodom. Vode cionističkog pokreta moraju ishoditi promjenu. Tražimo od njih, da u svom radu za budućnost svoga naroda ne zanemare sadašnjost. Sadašnjost mora da je osnovka za budućnost. A na sadašnjosti, kakova je sad, ne možemo izgraditi budućnost našu. (Donijeli smo ove izvadke iz palestinskog novinstva, da upoznamo naše čitatelje sa raspoloženjem židovstva u Palestini. Radikalnim, ali opravdanim njihovim zahtjevima ne samo da je vodstvo cionističke organizacije posvetilo svu pažnju, već im je i udovoljeno sa strane engleske vlade, kako dokazuje brzojav upućen na okupacione vlasti u Palestini. Op. ured.)

Jevrejski jezik priznat kao službeni jezik u Palestini. Javljaju nam iz Kopenhaga: Cionistički ured u Kopenhagenu primio je od palestinske komisije u Jafi brzojav, da su okupacione oblasti izdali naredbu, da se u Palestini imadu smatrati službenim jezicima engleski, jevrejski, arapski i francuski jezik.

Maršal Allenby o držanju židovskih legionara. U Hajfi predao je lično maršal Sir E. Allenby poručniku Aaronsonu izvanredni red za zasluge. Tom je prilikom defilirao 40. (palestinski) bataljun pred maršalom. Allenby je vrlo hvalio dobro vojničko držanje toga bataljuna, koji je sastavljen iz palestinskih i američkih ruskih Židova.

Iz Jugoslavije.

Mjesnim cionističkim organizacijama. Pozivaju se sve mjesne cionističke organizacije, da u smislu pravilnika za m. e. o. § 2. sl. b. u što kraćem roku podnesu ova- mo izvješća o njihovom dosadanjem radu kao i o općem položaju Židova u opsegu njihovog djelokruga.

Radni odbor.

Mjesna cionistička organizacija u Zagrebu i promjena osoba. Dosadnji predsjednik mjesne cionističke organizacije u Zagrebu g. dr. Gejza Frank, saopćio je Radnom Odboru Saveza cionista Jugoslavije, da polaže čast predsjednika. Upućen po Radnom odboru, da svoju ostavku podnese onom tijelu, koje ga je izabralo, i da sazove izvanrednu skupštinu šekel-plaćalaca, s kojom bi se mogla spojiti žalobna skupština za žrtve pogroma u Poljskoj i Ukrajini, izjavio je, da ostaje kod svoje odluke i da nije u stanju poduzeti ma kakovu daljnju akciju u »savezu sa njegovim bivšim predsjedništvom«.

Uslijed toga je Radni Odbor bio primoran povremeno do izbora novog predsjednika povjeriti vodstvo mjesne cionističke organizacije svom članu g. Lavu Sternu u koji se te časti primio.

Cionistička konferencija u Zagrebu. U ponedjeljak, dne 8. rujna održana je u prostorijama Saveza cionista Jugoslavije konferencija, kojoj pribivaše predsjednik Saveza g. dr. Hugo Spitzer, podpred-

sjednici Saveza gg.: dr. Ivan Jacobi i nadrabin dr. Moric Levi, te gg. dr. Friedrich Paps, dr. Isidor Hermann, dr. Ziga Baum, dr. Aleksandar Licht, Mirjam Weiller, Max Lederer, Eugen Berl, Julijo König, Lav Stern, Šimo Spitzer, Rikard Herzer i Alfred Singer. Na konferenciji vijećalo se o raznim aktualnim pitanjima.

Ruma. Žalobna služba božja za žrtve pogroma. Dne 19. pr. mj. sakupio se veći dio jevrejskog gradjanstva i sva cionistička omladina, da pribiva žalobnoj službi božjoj, koja se je obdržavala za žrtve nečuvanih pogroma, kojima su izložena istočna naša braća u Poljskoj i Ukrajni. — Na službi božjoj pjevale su se žalobne pjesme. — Sum. Samuel Wessel držao je kratak i dirljiv govor, u kojemu je oertao nesnosni položaj jevrejskoga naroda u istočnoj Evropi. Dubokom boli nad nesrećom svoga naroda ostavili su prisutni sinagogu.

Članovi »Ž. A. P. D.«! Odbor Ž. A. P. D. sjeća Vas Vaše dužnosti i obećanja, da ćete preko praznika energično sabirati za društvo, koje Vas podupire. Za mjesec dana teba da stvorimo menzu. Provedite u svim mjestima u koja dolazite sistematsku sabirnu akciju, te nastojite, da bi menza, koju ćemo bezuvjetno otvoriti, računajući s ogromnim prinosima tek o škol. godine, mogla već u prvo vrijeme čim uspješnije funkcionirati. U tu svrhu potrebni su naročito na početku veći iznosi. Ponavljamo stoga molbu na Vas u nadi, da ćete sve sile upotrijebiti u korist naše menze.

Za odbor Ž. A. P. D.:

Ivan Schwarz.

Židovska dačka mensa u Zagrebu. Otvara se oko 20. listopada. Svi reflektanti neka bez iznimke predadu točno motivirane molbe židovskom akademskom potpornom društvu, Zagreb, Sveučilište, najkasnije do 1. listopada, da bi se mogao po prilici broj reflektanata za ovu škol. godinu uglaviti, te im se pravodobno javiti, da li i kako je molba riješena, te kolika je od-

ređena visina potpune ili djeomične cijene. U molbi treba naznačiti; dosadašnje mjesto studija, kako se prehranjivao, želi li hranu uz djelomičnu cijenu ili besplatno, točnu svjedodžbu siromaštva, ili želi li hranu uz potpunu cijenu itd.

Poslije 1. listopada stigle molbe ne će se uzeti u obzir. Kako trebamo polaziti sa stanovišta, da menza mora na čvrstim temeljima stajati, sigurna svog stalnog opstanka, ne smijemo si uzeti za uzor ostale velegradske menze, koje na temelju svojih mnogogodšnjih iskustava i stalne velike temeljne glavnice mogu u velikom opsegu djelovati, nego moramo početi u malom stilu, pa onda tekom vremena, možda još iste godine, prema materijalnim sredstvima i stečenoj praksi djelokrug proširiti.

Upozorujemo stoga srednjoškolce iz provincije, da predbježno, ako kod kuće mogu studirati, ne dolaze u Zagreb nadajući se pouzdano prehrani u »Ž. D. M.« jer ista želi za sada samo one studente prehraniti, koji su samo na nju upućeni.

Kod akademičara, koji moraju u Zagrebu studirati, dolaze u prvom redu u obzir oni, koje je Ž. A. P. D. prošle godine podupiralo u provizornoj menzi, a u drugom redu oni, koji mogu djelomičnu ili potpunu cijenu plaćati bili oni stariji ili novi sveučilištari.

Za odbor Ž. A. P. D.:

Ivan Schwarz

Židovska dačka menza u Zagrebu, »Ž. D. M.« u Zagrebu pristupili su kao godišnji podupiratelji sa 300 K Žid. ašk. bog. općina, Sarajevo; sa 200 K Žid. bog. općina, Bjelovar, dr. I. Jacobi, Zagreb; sa 100 K Lav Stern, Zagreb, N. Tanzer, Petrinja, Šalom A. Levi, Zvornik, Hebra Kadiša, Bjelovar; sa 70 K Menahem Kabiljo, Gradačac; sa 50 K Julijo Jungwirth, Kamena Gorica, Ha'm Šalom, Bos. Šamac, Bernhard Klein, Sarajevo; sa 30 K dr. R. Glücksthal, Zagreb, Hebra Kadiša, Križevci, Žid. bog. općina, Križevci, I. Z. I. Neuer, Sarajevo; sa 24 K Zadić Pijade, Sarajevo; sa 23 K Zadić D. Levi, Bos. Šamac; sa 22 K Mošo Pijade, Bos. Šamac; sa 20 K Hebra Kadiša, Virovitica. — Darovatelji: Vilma Schlesinger, Ludbreg, 20 K. Armin Schreiner pločice za štednjak u vrijednosti od 1000 K, Bela Pollak »Meteor« peč u vrijednosti od 800 K. — Sabrano: Simka Montilja u Bije-

linji 38 K, male dev. osn. škole, Bijeljina, 50 K. Prigodom svadbe Grete Kolaric rođ. Prica, Požega, 170 K. Prigodom svadbe Neumann-Schwarz, Zagreb, 840 K. — Svima darovateljima izrazuje društvo i ovom zgodom najtopliju zahvalu.

Zaruke. Naš vrlo sumišljenik g. dr. Ziga Baum, odvjetnik u Mitrovici, zaručio se s gospodicom Tinkom Rosenberg, učiteljicom na židovskoj pučkoj školi u Zagrebu. Našim sumišljenicima srdačno čestitamo.

Za tiskovni fond sabrano na svadbi Vilme Schwarz rođene Goldstein u Požegi K 80.—

Književnost.

Dr. phil. I. Altarac: Sabatski sastanci*. Domala izaći će iz štampe nakladom „Židovskog narodnog društva“ u Zagrebu zbirka od devet priča, što ih je dr. I. Altarac namijenio mladeži. Duboka etskatska tendencija spaja se u njima s lijepom dikcijom. Dobrota, čistoća i vedra smirenost u Bogu zahvatila je u čiste vrutke stare nauke Izraelove, koje je ljubav za djecu i ljubav prema čovjeku iz srca piščeva zagrijala toplotom, štono mekša i pročišćuje. U ovim pričama ima tendencija, koje nijesu nametljive. Ako je u opće literaturi dano, da popravlja duše, onda bi ove priče bile odlično zvane, da to čine. Duša, puna biblijskoga duha, napisala nam ih je i mi taj biblijski duh u njima živo osjećamo; pri tome je jezik jednostavan u svojoj ljepoti, ne kopira stajaći stil biblijski. Zahvala za sve dobro, praštanje, istina i ljubav govore iz tih priča. I još mnogo drugo, čisto. Jedan sveti duh lebdi nad njima. I zato treba da ih uzme u ruke svaki; ne samo djeca, već tkogod je sačuvala u sebi žudnju za čistoćom i pročišćenjem. I svako će na ovome daru blagodariti spisatelju i izdavaocu.

Dr. A. L.

* Za nedjelju dana izaći će priče dr. Altarca. Knjiga bit će uvezana i stajati će 10 K. Obzirom na ograničenu nakladu neka mjesne organizacije i društva odmah jave, na koji broj knjiga reflektiraju. Novac šalje se unaprijed na „Židovsko narodno društvo“ u Zagrebu, Ilica 31.

Vijesnik Povjereništva Židovskog narodnog fonda (Keren kajemet lejisrael) za Jugoslaviju.

Svrha je Židovskog narodnog fonda da u Palestinu kupuje i stiče zemljište, koje će ostati neotuđivim imetkom židovskog naroda. — Žid. narodni fond utemeljen se na V. cion. kongresu god. 1901. i posjeduje već oko 18. milijuna franaka. Prihodi neprestano rastu, a iznosili su god. 1918. oko 2 i pol mil. franaka.

Izkaz darova za vrijeme od 25./VIII. 1919. do 5./IX. 1919.

Samooporezovanje,

Slatina: D. Grünhut	10.—
Barč: Gerő Odon	6.—
Zagreb: Dragan Klein	10.—
Bjelovar: Milan Berkeš	10.—
Križevac: Po Zori Hirschl po 5.— dr. Ž. Bril, Fritz Pollak, Jelka Breyer, Zora Hirschl, po 4.— Ivo Neumann, po 2.— Stefa, Milan i Vlatko Hirschl, Berkeš Stj., Lav. Schwarz	34.—
	70.—

Škrabice.

Zagreb: Ured Ž. n. f.	52.—
Ludbreg: Po I. L. Deutschu: Sal. Weinrebe 156.—, Jak. Schlesinger 112.—, Vilma Schlesin-	

ger 89.—, Hinko Hirschsohn 93.—, Ig. Weinrebe 60.90, M. Appler 45.—, Maks Scheyer 46.70, S. Scheyer 44.—, Šandor Singer 34.70, Šandor Pajtaš 31.80, Sam. Weiss 31.—, S. Rosenberger 26.—, L. Lausch 18.50, Ig. Gross 4.90, S. Rosenberger 6.—, H. Scheyer 4.—	803.50
	855.50

Zlatna knjiga.

Osijek: Fanika Spivak i Makso Njemirovski sakupili n. i. Mavro i Berta Njemirovski 646.—

Masline.

Bjelovar: U gaj Filipa Rosenzweiga: Elića Pollak 15.—, po 5.— Mayer Blanka, Šarika Kohn, po 4.— Fr. Cvorek, M. Singer, M. Weber, po 2. S. Fürst, E. Pollak, K. Pollak, Gisela Pollak 1.—
 44.— |

Sjениčak: Miroslav Fröhlich za rođendan

Adresa za dopise: Ilica broj 31.
I. kat. Uredovno vrijeme od 9 do 12 prije podne i od 2 do 5 poslije podne. — Novac se šalje na Banku za trgovinu obrt industriju d. d. Zagreb, za račun Ž. N. F. s naznakom svrhe.

sestri Malvini u gaj Gjüre Hermanna 10.—
Mitrovica: Prigodom vjenčanja Vilim Weiss-Fina Levi sak. n. i. Jakob, Gisela, Vilim, Fina, Isidor, Berta i Bela Weiss, Josef, Siegfried, Rosa i Frida Levi, sve u Herzl šumu 110.—
Darugar: Po »Esteri« sak. na zarukama Else Kohn i Mavro Spitzer n. i. Jonas, Laura, Elsa Kohn, Jakob, Amalija i Mavro Spitzer 240.— u Herzl šumu, Makso Pfeiffer n. i. Jeti Sorger, Filip Gans i Marija Gans u vrt »Estere« 30.— 270.—

Požega: Na zarukama Mautner-Goldberger sak. u vrt Hermine Pollak 200.—
Križevac: Zora Hirschl na ime Felix Baum za nabav. žid. smotru 2 stabla u vrt Hermine Pollak 20.—
Zagreb: Berta Lederer u gaj Gjüre Hermana 10.—, rođaci prig. rođendana Paula Neuberger n. i. istog u gaj dr. Jacobi 20.— 30.—
Uljanik: Adolf i Paulina Goldberger n. i. ne-

prežaljene unuke Zlate Mautner 100.—, na isto ime Filip Goldberger 50.— u gaj dr. Jakobi 150.—
Sisak: U gaj dra. Lichta n. i. Fine Heumer 10.—, n. i. Aladar Majtinski 10.—
 20.—
 854.—

Na Herzl dan za Herzlovu šumu sakupljeno:

Tuzla: Članovi žid. nac. društva 650.—
Derventa: Josef Kabiljo 100.—
Sarajevo: Čisti prihod Herzl-slave 1000.—
Križevac: Po Zori Hirschl po 50.— Jelka i Ivka Breyer, Lj. Strauss, S. Grossmann, Marica Klarić, Aleks Feliks, N. Spitzer, po 30.— Jakob. Ferdo i Milan Hirschl, dr. Ž. Bril, Mijo Neumann, Ema Pollak, Robert Schwarz, po 20.— Eugenija, Slavko i Ferdo Hirschl, Šarlote Goldschmidt, dr. D. Weiss, A. Schönbaum, Vilko Schwarz, Jos. Grossman, Mavro Deutsch, Ivo Neuman, Fric Pollak, Olga Sattler, Karolina Nemšić, Robert Herrstein, Mavro Lederer, po 10.— Zora, Štefa, Vera, Jelisava i Feliks Hirschl, Feliks Baum, Ella Goldschmidt, Mavro Schönbaum, Miroslav Schwarz 950.—
Zemun: po 50.— Moric Sasson, O. Sonnenfeld, Avram Deutsch, po 20.— Bararon 170.—
 2870.—

Nahla.

Bos. Šamac: Na sijelu A. Kabiljo sak. Ana Finkler 86.—, na čajanki kod Ise Friedricha sakupljeno 37.—, na sijelu kod Kalmana Hermana sak. 130.—
 253.—
Zagreb: Robert Kaufer 4.—
 257.—

Dječji sabirni arci.

Novogradiška: Zorica Bauer 56.—
Sarajevo: Moise I. Montilja poslao (specifikacija skladi) 213.40
 269.40

Kolonija Členov.

Mostar Mirjam Kohen 11.—
Ošijek: Mala Ornstein 20.—
 31.—

Prinosi za „Nordauov grad“.

Bijeljina: Sakupljeno prigodom Nordauovog dana 435.—
Zemun: Mjes. cijon, organ. 120.—, Soka Celibi 30.—, Herm. Kaiser 20.—, Palj Goldstein za uslugu 100.—, Mor. Sasson izg. okl. 10.— 280.—
Ludbreg: Po I. L. Deutschu; Na spomen Ševa Hauser Leitner daruje Johanna Rosenberger 100.—, Vilma Schlesinger 100.—, I. L. Deutsch 27.— 227.—
Mitrovica: Na svatovima Fina Levi-Vilim Weiss sakupljeno 56.—
Vinkovci: Ema Lederer za dob. marke 10.—
Daruvar: Po Esteri sakupljeno 500.—
Zagreb: Arpad Weiller 47.—, Leontina Schrenger 10.—, Paul Lichtenberg 5.— 62.—
 1570.—

Obnova Palestine.

Varaždin: Prigodom Benimila u kući A. Mitzky sakupljeno 90.—
Gradec: Fina Abeles 10.—
Sisak: Josip Gross za učinjenu uslugu po A. Lichtu 29.—
Zagreb: M. E. 9.—
 138.—

Za žid. siročad u Palestini.

Bihać: Po Rafaelu Atijas: Jakob i R. Atijas 10.—, Jeroham Levi 10.—, Isak Altarac 5.— 25.—
Tuzla: Mirta Pesach prig. svog ozdravljenja 524.—
Zagreb: Rosa Sirmaj radije se ozdravljenju Mirte Pesach 50.—, prof. A. Sz. 10.— 60.—
 609.—

Pregled.

Unišlo je dakle iz Hrvatske, Slavonije i Dalmacije K* 4958.50
 Iz Bosne i Hercegovine K 3211.40
 Ukupno K 8169.90

Unišlo je dakle od 1. januara 1919. do 5. rujna 1919. sveukupno K 298.199.30

Specifikacija dječjih sab. araka u Sarajevu poslani svotu od K 1063.40, poslani po Moisi I. Montilja, iskazanu u „Židovce“ br. 20 i br. 28: Berta Altarac 3.—, Estera Altarac 20.—, Melita Ungar 220.—, Simha Altarac 9.—, Daniel Maestro 50.—, Moise Jakob Maestro 12.—, Samuel Kamhi 32.—, Haim Danon 30.—, Sinjora Altarac 27.50, Jeroham Konforti 29.40, Ezra Levi 76.—, Frida Schnetrepler 78.—, Josef Leci 95.—, Levana Papo 55.—, Pirha Altarac 37.—, Isidor Montilja 55.—, Ezra Levi 20.—, Cipora Papo 76.—, Pirha Kabiljo 81.—, Nisim Levi Poljokan 57.50.

Za žrtve pogroma.

Brčko: Sakupio Santo S. Alkalay, poslano po Davidu Levi: Zem. banka za B. i H. 2000.—, po 1000.— Agrarna banka, S. Klimpel, Isak S. Alkalay sinovi, po 500.— Josip Hoffmann, Santo Alkalay, S. Wiener, Josef Bauer, Armin Marton, Jos. Weil, Leop. Weiss, N. Seidenfrau, po 400.— Roš-hodeš jevr. žena, po 300.— Moric Pollak, po 220.— Nachman Cohen Avramović, po 200.— Lezo Papo, po 150.— Jak. Weil ud., po 100.— Seidenfrau ml., A. Stark, J. Bauer sinovi, Adolf Weiss, Markus Brandeis, Gesa Šandor, A. Finzi, S. Zentner, Moric Levi i sin, Josip Hajek, Moric Levi, Montilja sinovi, Bauer st., M. Montilja, po 50.— Edvin Meitner, D. Kovač, Ig. Herzog, Leon Levi, M. Fischer, F. Finzi, F. Švager, A. Baumgarten, E. Schlesinger, Ig. Stark, po 30.— R. Finzi, R. Papo, Emil Hubert, po 25.— R. Almoslino, A. Schönwald, po 20.— Ig. Reicher, Rud. Straus, Aron Palfi, A. Feldbauer, Hubert jun., Leon Katan, Emil Glatter, po 10.— Ig. Benau, Mavro Benau, L. Palfy, K. Montilja, Elkana Levi, N. N. 12.500.—

**ELZA KOHN
 MAVRO SPITZER**
 zaručeni
 Daruvar 153 Djakovo

**DARINKA SPITZER rođj KRON
 OSKAR SPITZER**
 vjenčani
 Krašić 156 Kupinec

**FRIDA NEUMAN
 Dr. ALBERT BAUM**
 zaručeni
 Zagreb 158 Đakovo

JOSIP BRÜLL
 špediterska radnja
ZEMUN
 Bežanijska ulica 22. 147

NA VELIKO NA VELIKO
MANUFAKTURNE ROBE
 NUDJA UZ JEFTINE
 CIJENE TVRTKA
I. DRAGONER,
 ZAGREB, ILICA 21. (dvorište)

Dr. Žiga Bauer, Sarajevo

ordinira za ženske bolesti.

Vojvode Stepe obala 24A

(nad „Židovskom bankom“).

145

GORIVA DRVA
 I. vrsti imadem i držat ću stalno na skladištu i to piljena i cijepana, na hvate i vagone. Zajamčujem brzu i točnu izvedbu cij. narudžaba, za koje najučtivije molim.
Skladišta: Savska cesta 58 i Trajnska cesta 21. Telefon 2350.
 155 **SIMON KRON.**

Advokat
Dr. F. V. Bruck
 otvorio je svoju pisarnu u
= Kutini =
 Umoljavaju se gospoda sumišljenici, da svoje dopise provide Ž. n. f. markama.

HATIKVA DOPISNICE
 izdalo žid. akad. društvo JUDEJA dobivaju se kod
Povjereništva žid. narodnog fonda
ZAGREB, Ilica 31.
 Cijena 2 K po komadu.

Skladište svakovrstne manufakturne robe, čarapa i rubaca (marica) na veliko :-
A. Schrenger
 = Zagreb =
 Baruna Jelačića ul. 2.
 Telefona broj 20-89.

Umjetničko nakladni zavod
 Vlastita konfekcija papira i tvornica listovnih omota
 (Ujenci hadava)
 Veletrgovina papira, pisaceg pribora i razglednica
Zagreb, Merkur, Ilica 31
 Brzofavi: Papmerkur. Telefon 17-95

